

WKŁAD PROGRAMU AKTYWIZACJI OBSZARÓW WIEJSKICH W KSZTAŁTOWANIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO W LATACH 2002–2005

Lech Taracha

Akademia Rolnicza w Szczecinie

Streszczenie. Celem niniejszego opracowania jest dokonanie oceny wyników realizowanego w województwie zachodniopomorskim w latach 2002–2005 Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich. Program, jako instrument polityki państwa miał do spełnienia trzy główne cele: zwiększenie pozarolniczego zatrudnienia na obszarach wiejskich, wsparcie procesu wzmocnienia samorządów szczebla lokalnego i regionalnego oraz rozwoju regionalnego, pomoc w budowie zaplecza instytucjonalnego niezbędnego do uzyskania przedakcesyjnych i strukturalnych funduszy Unii Europejskiej. Realizacja PAOW nie zmieniła diametralnie obrazu polskiej wsi (budżet Programu wynosił, łącznie ze środkami krajowymi 297,9 mln euro). Finansowy wymiar Programu w stosunku do skali potrzeb występujących na terenach wiejskich województwa zachodniopomorskiego był relatywnie niewielki.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, przedakcesyjne programy pomocowe, województwo zachodniopomorskie, PAOW

WSTĘP

Sytuację na polskiej wsi można przedstawiać w różnorodny sposób, lecz jak do tej pory, niezmiennym, głównym jej wyznacznikiem jest stan zatrudnienia mieszkańców wsi. W październiku 2002 roku (kiedy to w województwie zachodniopomorskim rozpoczęto realizację Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich – PAOW) liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy wynosiła 3.108,1 tys. osób, co stanowiło 17,5% aktywnej zawodowo ludności. Wśród województw o najwyższej stopie bezrobocia znajdowało się województwo zachodniopomorskie, które ze wskaźnikiem 25,5% bezrobocia zajmowało w tej niechlubnej statystyce drugie miejsce za województwem

warmińsko-mazurskim (28,1%). W obu tych województwach odnotowano też najwyższą stopę napływu bezrobotnych do urzędów pracy (po 2%). Bez prawa do zasiłku pozostawało 2.588,8 tys. osób, tj. 83,3% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Mieszkańcy wsi stanowili w tej grupie 41,6% osób [Miesięczna... 2002].

Tak trudna sytuacja ludności, szczególnie zamieszkałej na terenach wiejskich, wynikała z bardzo niekorzystnego ukształtowania się warunków makroekonomicznych kraju. Niska aktywność społeczno-zawodowa, szczególnie osób zamieszkałych na terenach po zlikwidowanych w latach 90-tych PGR-ach, wynikała m.in. z braku możliwości przekwalifikowania się przez bezrobotnych, środków finansowych na uruchomienie własnej działalności gospodarczej, braku środków finansowych na rozwiązywanie problemów bezrobocia na wsi przez samorządy lokalne, niedostatecznej wiedzy i umiejętności w rozwiązywaniu przedmiotowych problemów.

W tych złożonych warunkach Rząd Rzeczypospolitej Polskiej podjął, w porozumieniu z Bankiem Odbudowy i Rozwoju (Bankiem Światowym), decyzję o uruchomieniu Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich, wspierającego szeroko rozumiany rozwój gospodarczy terenów wiejskich oraz wpisującego się w Średniookresową strategię rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa a także Spójną politykę strukturalną rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa. Wynikiem tego porozumienia było podpisanie Umowy Kredytowej na współfinansowanie przez Bank Światowy programu PAOW.

Obok programu SAPARD był to drugi z dużych programów, jaki miał wesprzeć restrukturyzację obszarów wiejskich w Polsce. Zgodnie z ustaleniami pomiędzy Rządem RP oraz Bankiem Światowym, PAOW skierowany był do mieszkańców obszarów wiejskich, tzn. gmin wiejskich, gmin wiejsko-miejskich, gmin miejskich i powiatów z wyłączeniem miast o liczbie ludności powyżej 15.000 mieszkańców. Decyzje odnośnie wyboru beneficjentów były podejmowane przez Regionalne Komitety Sterujące w województwach lub Zespoły Programowe w ministerstwach, z uwzględnieniem zapisów Instrukcji Operacyjnej Programu lub zasad szczegółowych opracowanych w ramach programu.

W województwie zachodniopomorskim Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich był realizowany na podstawie zawartego w dniu 12 października 2000 r. w Warszawie Porozumienia między Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a Województwem Zachodniopomorskim¹.

Program, jako instrument polityki państwa miał do spełnienia trzy główne cele:

- zwiększenie pozarolniczego zatrudnienia na obszarach wiejskich,
- wsparcie procesu wzmocnienia samorządów szczebla lokalnego i regionalnego oraz rozwoju regionalnego,

¹Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich (PAOW) był realizowany w Polsce w oparciu o umowę kredytową nr 7013-0 POL, podpisaną 25 lipca 2000 r. między Rzeczpospolitą Polską a Międzynarodowym Bankiem Odbudowy i Rozwoju (zwanym Bankiem Światowym). Zasady wdrażania programu w Województwie Zachodniopomorskim regulowało Porozumienie między Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a Województwem Zachodniopomorskim zawarte 12 października 2000 r. Do powyższego porozumienia podpisane zostały: Aneks nr 1 z dnia 10.12.2004 r., Aneks nr 2 z dnia 26 kwietnia 2004 r. oraz Aneks nr 3 z dnia 9 marca 2005 r. Aneksy dotyczyły zmian wartości środków finansowych przeznaczonych na realizację Programu oraz terminu jego zakończenia.

- pomoc w budowie zaplecza instytucjonalnego niezbędnego do uzyskania przedakcyjnych i strukturalnych funduszy Unii Europejskiej.

Przedstawione cele były zbieżne z zapisami zawartymi w strategicznych dokumentach województwa zachodniopomorskiego: Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015 oraz Strategii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Zachodniopomorskiego w latach 2002–2015. Ich osiągnięcie miało przybliżyć realizację ogólnego celu, jakim jest zrównoważony rozwój regionalny.

Osiągnięciu założonego celu końcowego, jakim jest poprawa warunków i jakości życia mieszkańców wsi, poprzez stymulowanie powstawania nowych pozarolniczych miejsc pracy, pobudzenie przedsiębiorczości, aktywności społecznej, zwiększania szans edukacyjnych i konkurencyjności mieszkańców wsi na rynku pracy, rozwój infrastruktury wiejskiej, służyć miały niżej wymienione komponenty Programu:

1. komponent A – mikrokredyty,
2. komponent B – aktywizacja zasobów ludzkich,
3. komponent C – infrastruktura.

Celem niniejszego opracowania jest dokonanie oceny osiągniętych w województwie zachodniopomorskim wyników Programu z pozycji jednej z osób nadzorujących w Urzędzie Marszałkowskim wdrażanie jego komponentów. Źródłem danych wykorzystanych przy ocenie osiągniętych rezultatów Programu były badania ankietowe, przeprowadzone w oparciu o uzgodnione z MRiRW formularze-ankiety, którymi objęto 100% beneficjentów Programu².

SYNTETYCZNE WYNIKI PROGRAMU PAOW W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

Wkład Programu PAOW w kształtowanie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich województwa zachodniopomorskiego ilustrują przedstawione niżej, na tle założonych celów poszczególnych komponentów Programu, jego syntetyczne wyniki.

Komponent A: Mikrokredyty

Celem komponentu było wsparcie mieszkańców obszarów wiejskich w tworzeniu własnych, małych przedsiębiorstw i zmniejszenie dzięki temu występującego na tych terenach bezrobocia. W ramach Komponentu A finansowane były:

- mikrokredyty do kwoty 5.000 USD (przy czym 25% wartości kredytu musiało być finansowane przez beneficjenta z możliwej do uzyskania na preferencyjnych warunkach, w bankach obsługujących program, pożyczki) z przeznaczeniem na nowe i już działające mikroprzedsiębiorstwa,
- jednorazowe granty (dotacje bezzwrotne, uzupełniające mikrokredyty, na refundację kosztów zakupu środków trwałych w maksymalnej wysokości 3600 PLN) dla kredytobiorców,

²Badania ankietowe, obejmujące 100% beneficjentów Programu, zostały przeprowadzone po zakończeniu Programu przez Wojewódzkie Biuro Wdrażania Programu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

- koszty operacyjne i koszty wsparcia technicznego ponoszone przez organizacje pozarządowe lub instytucje finansowe, wdrażające komponent.

Zainteresowanie tą formą wsparcia było bardzo duże, o czym świadczyć może m.in. fakt pełnego wykorzystania środków przeznaczonych na wypłatę pożyczek oraz wartość wniosków złożonych przez beneficjentów, przekraczająca wielkość środków finansowych przeznaczonych na realizację tego komponentu. W okresie wdrażania PAOW w województwie zachodniopomorskim beneficjenci złożyli 709 wniosków na mikropożyczki, na podstawie których udzielono 610 pożyczek na kwotę 9.444.600 PLN. Średnia wysokość pożyczki wyniosła 15.483 PLN. W trakcie realizacji programu wypłacone zostały 302 dotacje z tytułu refundacji kosztów zakupu środków trwałych do prowadzonej przez beneficjentów działalności gospodarczej, na łączną kwotę 1.074.735,91 PLN³. Beneficjentem jednorazowej dotacji mógł zostać pożyczkobiorca PAOW, który swoją działalność prowadził nie dłużej niż 12 miesięcy. Pożyczki mogły być przeznaczone na rozpoczęcie lub kontynuację pozarolniczej działalności gospodarczej oraz na rozpoczęcie lub kontynuację niektórych działań specjalnych produkcji rolnej oraz działalność agroturystyczną. Zamierzenie twórców programu, polegające na wsparciu finansowym w pierwszej kolejności mikroprzedsiębiorczości na terenach wiejskich, nie zostało w pełni osiągnięte. Świadczyć o tym może fakt, iż z 610 osób, które otrzymały mikropożyczki zaledwie 31% pochodziło z terenów wiejskich, pozostałe zaś 69% beneficjentów stanowili mieszkańcy małych miasteczek (do 20.000 mieszkańców). Najwięcej, bo aż 47% środków alokowane było w handel, w usługi – 40%, w produkcję – 11%, w agroturystykę zaledwie 2%. Pobudzanie przedsiębiorczości przy pomocy nawet tak ważnego instrumentu finansowego okazało się w przedstawionych okolicznościach nie wystarczające. Wydaje się, że przedsiębiorczość to cecha, której ludzie żyjący na terenach wiejskich, na których niegdyś działały PGR-y, nie mają wykształconej w pożądanym stopniu. Nieco optymizmu niesie ze sobą fakt, iż w strukturze wiekowej beneficjentów przeważali ludzie młodzi (25–35 lat) i w wieku dojrzałym (36–45 lat), stanowiący odpowiednio: 30% i 29% ogółu pożyczkobiorców.

Komponent B: Aktywizacja zasobów ludzkich

Komponent B został podzielony na trzy podkomponenty:

- **Podkomponent B-1:** Przekwalifikowania i reorientacja
- **Podkomponent B-2:** Edukacja
- **Podkomponent B-3:** Budowanie potencjału instytucjonalnego administracji lokalnej i regionalnej

Celem podkomponentu B-1 było przede wszystkim finansowanie instrumentów zapewniających aktywizację ludności wiejskiej i pomoc w znalezieniu przez nią zatrudnienia. Do instrumentów tych należały: pośrednictwo i poradnictwo zawodowe, informacja o rynku pracy, usługi w zakresie przekwalifikowania, szkolenia z zakresu prowadzenia własnej działalności gospodarczej, wsparcie finansowe okresowego zatrudnienia organizowanego przez gminę, inkubatory i centra przedsiębiorczości.

³Dane statystyczne z realizacji PAOW w województwie zachodniopomorskim przytoczone w niniejszym artykule: zob. Raport zamknięcia realizacji Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich w Województwie Zachodniopomorskim, Szczecin, czerwiec 2005, www.wbwp.szczecin.pl

Realizację zadań objętych Podkomponentem B 1 – Program przekwalifikowań/reorientacji Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego powierzył Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy w Szczecinie. WUP ponosił odpowiedzialność za wybór w drodze konkursu, najlepszych usługodawców przewidzianych w tym segmencie Programu usług, ich zlecenie, monitorowanie i ocenę wykonania. Syntetyczne zestawienie danych dotyczących instrumentów wykorzystanych w programie oraz alokacji środków zawiera tabela 1.

Tabela 1. Syntetyczne dane nt. instrumentów, beneficjentów i alokacji środków finansowych Programu

Table 1. Empirical data by Programme Measures, Programme Appropriations, Programme Payee, Funds Allocation

Lp.	Kategorie usług/ Service Category	Liczba beneficjentów/Number of beneficiaries	Struktura %-wa beneficjentów usł./%structure of beneficiaries' services	Wartość umów/ Value of agreements	Struktura % wyk. środków/ %structure of used means
1	Usługi związane z zatrudnieniem/ /Employment Services	2 354	42,13	734 834,65	4,92
2	Usługi w zakresie szkoleń/ Professional Training Services	1 247	22,32	5 709 678,94	38,22
3	Usługi w zakresie okresowego zatrudnienia/ Seasonal Employment Services	895	16,02	4 765 040,12	31,90
4	Centra wspierania przedsiębiorcz./ Entrepreneurship Center	1 060	18,97	1 068 537,35	7,15
5	Inkubatory przedsiębiorczości/ /Productivity Center	32	0,57	1 360 905,08	9,11
6	Planowanie rozwoju lokalnego/ /Region development planning	0	0	1 298 405,14	8,69
	RAZEM	5 588	100	14 937 401,28	100

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych [Raport... 2005].
Source: Author's calculation based on data of [Raport... 2005].

W realizowanym przez WUP komponentcie Programu, w latach 2001–2004 usługami objętych zostało 5.588 beneficjentów. Największym zainteresowaniem wśród beneficjentów cieszyły się usługi związane z zatrudnieniem (skorzystało z nich 42,13% ogółu beneficjentów), które zaabsorbowały 4,92% środków finansowych wykorzystanych w omawianym podkomponentcie programu oraz usługi szkoleniowe, którymi objęto 1247 osób uczestniczących w programie (22,32% ogółu beneficjentów). Na usługi szkoleniowe oraz okresowe zatrudnienie, z którego skorzystało 16,02% beneficjentów, wydano łącznie ponad 70% alokowanych środków finansowych. Relatywnie niskim zainteresowaniem cieszyły się inkubatory przedsiębiorczości (utworzono dwa inkubatory – w Sławnie i Białogardzie). Zdecydowanie większe zainteresowanie (18,97% ogółu beneficjentów) znalazło pomoc w utworzonych siedmiu Centrach Wspierania Przedsiębiorczości.

Z badań ankietowych, przeprowadzonych po zakończeniu programu wynika, że dzięki pożyczkom i grantom utworzonych zostało 550 miejsc pracy, w tym 329 w wyniku samozatrudnienia. Najwięcej miejsc pracy, bo aż 235 utworzono w usługach (w tym 181 w nowych firmach), 221 w handlu (183 w nowych firmach), 84 miejsc pracy powstało w produkcji i 10 w agroturystyce.

Celem ogólnym podkomponentu B-2: Edukacja, było podniesienie efektywności systemu edukacyjnego i poziomu przygotowania absolwentów szkół gminnych, poprzez poprawę jakości procesu nauczania oraz lepsze wykorzystanie zasobów szkolnych w szkołach wiejskich. Wdrożeniu tego komponentu programu miało służyć finansowanie takich instrumentów, jak: szkolenie przedmiotowe kadry pedagogicznej szkół, poprawa zaplecza rzeczowego szkół poprzez prace modernizacyjne, remonty oraz odnawianie szkół, wspieranie finansowe zakupu pomocy dydaktycznych oraz komputerów i ich oprogramowania dla celów edukacyjnych.

Beneficjentami tego komponentu Programu były jednostki samorządu terytorialnego, które na dofinansowanie zadań inwestycyjnych w podległych im placówkach oświatowych złożyły w województwie zachodniopomorskim 287 wniosków i uzyskały z Programu 8.154.955 PLN, co pozwoliło, przy uwzględnieniu wkładu własnego, wykonać inwestycje o wartości 22.206.726,65 PLN. Uzyskane efekty rzeczowe to: wykonanie remontów i zakupów inwestycyjnych w 88 szkołach wiejskich, remont 145 pomieszczeń do nauczania (świetlic i innych). Dzięki dofinansowaniu uzyskanemu z programu w wysokości 281.331 PLN, do 144 szkół w 40 gminach trafiło 3.617 sztuk zestawów oprogramowania dydaktycznego o wartości 420.630,59 PLN. Szkoły wiejskie wzbogaciły się również o 2.876 sztuk zestawów materiałów dydaktycznych o wartości 2.462.064,71 PLN, przy wartości dofinansowania z programu 1.452.005 PLN. Poza tym, za 522.648,99 PLN (w tym dofinansowanie z programu 323.875 PLN) przeprowadzono w 35 gminach szkolenia informatyczne dla 687 nauczycieli. W ramach zawartych umów, o wartości 942.948,53 PLN, w 36 gminach przeprowadzono również szkolenia dydaktyczne dla 857 nauczycieli i dyrektorów szkół.

Celem ogólnym podkomponentu B-3: Budowanie potencjału instytucjonalnego administracji lokalnej i regionalnej, było zwiększenie poziomu efektywności działania jednostek administracji lokalnej (gminy, powiaty) i regionalnej (województwa) objętych programem PAOW. Cel ten realizowany był za pomocą trzech instrumentów:

- Programów Rozwoju Instytucjonalnego (PRI) realizowanych w wybranych jednostkach pilotażowych, mających na celu stworzenie warunków wdrożenia w nich nowych procedur oraz zmian organizacyjnych pozwalających na efektywniejsze funkcjonowanie administracji regionalnej i lokalnej, w tym w zakresie zarządzania środkami finansowymi i zasobami ludzkimi. Programy te umożliwiły również sfinansowanie jednostkom pilotażowym (wśród nich Województwu Zachodniopomorskiemu) zakup nowoczesnych komputerów biurowych i oprogramowania.
- Programów szkoleniowych, dla radnych i członków zarządów jednostek samorządu terytorialnego nie biorących udziału w PRI, mających na celu promowanie zarządzania zorientowanego na cele. Szkolenia obejmowały m.in.: zarządzanie strategiczne, zarządzanie projektami, zarządzanie zasobami ludzkimi, zarządzanie finansami.
- Projektów służących koordynacji programów szkoleniowych i PRI oraz służących monitoringowi wdrażanego programu.

Programu PRI w województwie zachodniopomorskim objęte zostały: Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki, Starostwo Powiatowe w Gryfinie oraz osiem Urzędów Miejskich i Gminnych. Poza ceną wiedzą przekazaną przez ekspertów z Małopolskiej Szkoły Administracji Publicznej oraz Canadian Urban Institute, wymienione jednostki, przy wkładzie własnym wartości 559.530,04 PLN, otrzymały w ramach PRI z MSWiA sprzęt informatyczny i oprogramowanie o wartości 2.238.122,54 PLN.

Komponent C: Infrastruktura wiejska

Głównym celem wdrażania tego komponentu programu była poprawa stanu infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich w celu ułatwienia tworzenia nowych miejsc pracy przez kapitał prywatny poza sektorem rolnictwa. W ramach PAOW w omawianym obszarze możliwe było finansowanie nowych projektów infrastrukturalnych, jak i modernizacja istniejących. W ramach komponentu C finansowane były m.in.: sieci wodociągowe, kanalizacja i urządzenia odprowadzania i oczyszczania ścieków, systemy gospodarki odpadami zgodne z wymogami prawa unijnego, poprawa stanu dróg wiejskich.

W ramach komponentu C zostały zrealizowane przez jednostki samorządu terytorialnego inwestycje infrastrukturalne o łącznej wartości 26.597.476,70 PLN. W ramach tej kwoty mieściła się pomoc finansowa z Programu w wysokości 8.694.436 PLN. Uzyskane przez samorządy dotacje, wraz z wniesionym wkładem własnym, pozwoliły na remont 20,8 km dróg gminnych i powiatowych. W ramach inwestycji wodociągowych wybudowano 67,9 km sieci wodociągowych, do których podłączono 1972 gospodarstwa domowe na terenach wiejskich oraz 202 obiekty użyteczności publicznej a także obiekty podmiotów gospodarczych. W zakresie kanalizacji wybudowano 97 km sieci kanalizacyjnej, do której przyłączono 1826 gospodarstw na terenach wiejskich oraz 227 obiektów użyteczności publicznej i podmiotów gospodarczych. W związku z realizacją wszystkich zadań komponentu C na terenach jednostek samorządu terytorialnego, biorących udział w Programie, powstało 698 nowych miejsc pracy.

PAOW zawierał również **Komponent D: Kierowanie Programem**, w ramach którego finansowane były koszty funkcjonowania Jednostki Koordynacji Programu i Wojewódzkich Biur Wdrażania Programu (sprzęt, kadra, koszty eksploatacyjne).

PODSUMOWANIE

Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich w założeniu jego twórców miał wspomóc realizację idei zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, czego efektem miała być poprawa warunków życia i pracy ludności żyjącej na terenach wiejskich. Dobór komponentów programu PAOW oraz sposobu ich finansowania (angażowanie własnych środków finansowych beneficjentów) wskazywać może na chęć wdrożenia takiego pakietu działań, który mógłby przynieść efekt synergii.

Należy jednak zauważyć, że finansowy wymiar Programu w stosunku do skali potrzeb występujących na terenach wiejskich województwa zachodniopomorskiego był relatywnie niewielki. Realizacja PAOW, o czym już wspomniano wcześniej, nie zmieniła diametralnie obrazu polskiej wsi (budżet Programu wynosił, łącznie ze środkami krajowymi

297,9 mln euro). W październiku 2005, a więc już po zakończeniu realizacji Programu, bezrobocie, mimo niewielkiego spadku (w porównaniu do października 2002 r.), nadal było bardzo wysokie i wynosiło 17,3%, a z ogólnej liczby bezrobotnych 42,0% stanowili mieszkańcy wsi. Nadal też nie zmieniła się w tym względzie sytuacja w województwie zachodniopomorskim, które ze wskaźnikiem 24,9% (po warmińsko-mazurskim – 26,9%) miało najwyższą stopę bezrobocia w kraju [Miesięczna...2005].

Wydaje się, że rzeczywiste znaczenie Programu polegać może m.in. na jego wpływie na zmianę dotychczasowych postaw wielu ludzi żyjących na terenach zachodniopomorskiej „po PGR-owskiej” wsi. Z oczywistych powodów błędem byłoby zarzucanie Programowi nieskuteczności w walce z bezrobociem na terenach wiejskich, bo nie taki był jego główny cel. PAOW był udaną próbą stworzenia nowego modelu rozwiązywania problemów na terenach wiejskich. Modelem, w ramach którego decentralizacja uprawnień w zakresie zarządzania pomocą publiczną dla tych terenów, połączona z włączeniem do procesu zarządzania samorządów regionalnych i lokalnych oraz lokalnych instytucji otoczenia biznesowego, pozwoliła na stworzenie potencjału instytucjonalnego niezbędnego do efektywnego wykorzystywania przedakcesyjnych i strukturalnych funduszy Unii Europejskiej. Bogate doświadczenia wyniesione z Programu przez jego uczestników, szczególnie Urzędy Marszałkowskie i Gminne, pozwoliły im z powodzeniem absorbować nieporównanie większe fundusze pomocowe z Unii Europejskiej, dedykowane terenom wiejskim w Perspektywie Unijnej 2004–2006 (m.in. w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rolnictwo.) Uwzględniając powyższy aspekt oceny PAOW można powiedzieć, że wniósł on do praktyki absorpcji funduszy unijnych bardzo ważny wkład.

PIŚMIENNICTWO

- Miesięczna informacja o bezrobociu w Polsce w Październiku 2002. GUS, Departament Statystyki Społecznej, Monitoring Rynku Pracy, www.stat.gov.pl/gus.
- Miesięczna informacja o bezrobociu w Polsce w Październiku 2005. GUS, Departament Statystyki Społecznej, Monitoring Rynku Pracy, www.stat.gov.pl/gus.
- Raport zamknięcia realizacji Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich w Województwie Zachodniopomorskim, Szczecin, czerwiec 2005, www.wbwp.szczecin.pl

THE IMPACT OF THE RURAL AREAS ANIMATION PROGRAMME ON SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT IN RURAL AREAS IN WEST POMERANIAN REGION IN POLAND IN YEARS 2003–2005

Abstract. The Programme was aimed at supporting civic society development and non agricultural employment in rural areas, devolution of powers to the local and regional authorities, and building an indispensable institutional framework to access and allocate the Pre-Accession and structural funds granted by the EU. The study has shown a relative under-estimation of funds required for the basic needs of the rural areas in West Pomerania. The € 297.9 million appropriations (including the national appropriations) entered in the budget were completely utilized. Hence, the actual accomplishment of the Programme lies only in the establishment of an institutional framework with local bodies, as well as creation of a new approach in solving economic problems in rural areas.

Key words: sustainable economic development of rural communities, Pre-accession-driven programme/Pre-accession-driven assistance, West Pomerania Region, Animation of Rural Areas Programme (PAOW)

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 23.11.2008